

СКЛАДОВІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Ярослав Володимирович ЖУРАВЕЛЬ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового
права Академії праці, соціальних
відносин і туризму*

Процес децентралізації влади в Україні – є стратегічною реформою, яка за своєю суттю повинна здійснити розподіл (перерозподіл) певних компетенцій та повноважень між органами виконавчої влади в Україні в межах адміністративної правосуб'єктності.

Сьогодні кожний орган виконавчої влади (від центрального до місцевого) є суб'єктом права державної власності, наділяється статусом юридичної особи й водночас розв'язує різні питання оперативного управління та охорони цієї власності. Кожен орган виконавчої влади, діючи від імені та за дорученням держави, має певний правовий статус, виступає носієм відповідних повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує йому досягнення мети виконавчо-розпорядчої діяльності. Органи виконавчої влади наділені необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їх компетенції – предметах віддання, правах,

обов'язках, територіальних межах діяльності кожного органу окремо [1, с. 70, 77].

С. В. Ківалов, висвітлюючи адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади здійснив їх класифікацію, визначив їх функції, завдання компетенцію [2, с. 82-94]. Професор В. Б. Авер'янов характеризував статус органів виконавчої влади як наділений певним колом повноважень, тобто компетенцією, що закріплена в компетенційних (або статутних) нормативно-правових актах [3, с. 24]. Продовжуючи свою думку, науковець зазначав, що компетенція органу виконавчої влади доповнюється важливими елементами – завданням, функціями, характером взаємозв'язків з іншими органами (як по вертикалі, так і по горизонталі), місцем в ієрархічній структурі органів виконавчої влади, порядком вирішення установчих і кадрових питань [3, 4].

Характер взаємозв'язків прослідковується також в наукових доробках професора Т. О. Коломoeць, яка під адміністративно-правовим статусом Кабінету Міністрів України визначає місце вищого органу в системі органів державного управління [5, с. 20-21], по-перше, через визнання його вищим органом у системі органів виконавчої влади, тобто таким, що спрямовує, координує і контролює діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних Київської та Севастопольської міських, районних у містах державних адміністрацій; по-друге, через встановлення відповідальності перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольності і підзвітності Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України. В подальших своїх роботах науковець систему органів державного управління презентує як органи публічного адміністрування [6, с. 55].

На думку Д. М. Бахраха, в адміністративно-правовому статусі органів виконавчої влади слід виокремити три головні блоки: 1) цільовий; 2) структурно-організаційний; 3) компетенційний (компетенцію) [7]. Науковець зазначає, що першим елементом адміністративно-правового статусу є цілі, завдання та функції, що закріплені юридично. Другий елемент – це організаційно-структурний компонент правового статусу, який охоплює нормативне регулювання порядку створення, легалізації, реорганізації, ліквідації суб'єктів їх підзвітності, встановлення та зміни їх організаційних структур, права та організаційне самовизначення, процедури діяльності та права на офіційні символи [3, с. 25].

Беручи до уваги значну кількість поглядів науковців щодо адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, необхідно зазначити, що виконавчій владі в Україні притаманні також спільні ознаки, а саме: 1) адміністративна правоздатність і адміністративна дієздатність; 2) діяльність виконавчої влади пов'язана з виконанням повноважень юридично-владного характеру; 3) це влада, яка має систему органів публічного адміністрування.

Ці ознаки зумовлені спільним функціональним видом діяльності щодо здійснення публічного адміністрування. Таким чином, до найбільш суттєвих ознак слід віднести такі: 1) кожен із суб'єктів є відокремленою частиною єдиної функціональної системи суб'єктів публічного адміністрування; 2) вони мають свій відповідний правовий статус, який визначається законами або підзаконними нормативними актами; 3) усі суб'єкти публічного адміністрування реалізують не приватний, а публічний інтерес, незважаючи на те, що окремі з них можуть бути навіть суб'єктами приватного права; 4) для здійснення публічного адміністрування суб'єкти наділені повноваженнями з прийняття публічних владних рішень; 5) вони орієнтовані на діяльність на основі та для публічного виконання закону [8, с. 74-76].

До загальних ознак суб'єктів публічної адміністрації належать такі: 1) суб'єктам притаманна адміністративна правоздатність; 2) потенційна здатність мати адміністративні обов'язки і права у сфері публічного адміністрування та адміністративна дієздатність; 3) здатність виконувати адміністративні обов'язки та реалізувати з їх виконання свої адміністративні права у сфері публічного адміністрування, що загалом формує основу адміністративно-правового статусу суб'єкта публічної адміністрації [8, с. 74-76]. З наукової точки зору адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади становить собою складну динамічну систему, до якої входить велика кількість суб'єктів та об'єктів управління різного рівня, що взаємодіють між собою [9, с. 23].

Слід підтримати думку, що обмеженнями адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади є такі: 1) повноваження будь-якого суб'єкта виконавчої влади мають бути нормативно закріплені. Вони повинні встановлюватися законом або опосередковано спиратися на закон; 2) кожне повноваження повинно бути чітко визначене; 3) у нормативних актах має міститись вичерпний перелік повноважень конкретного суб'єкта публічної влади; 4) владна діяльність суб'єкта публічної влади поза

межами встановлених для нього повноважень є протиправною і суперечить приписам Конституції України та принципу верховенства права [9, с. 83].

Отже, в обсяг і характер адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади в Україні повинні включатися повноваження і компетенція цих органів, що встановлюються законом, які мають можливість здійснювати адміністративно-владний вплив на певну сферу суспільних відносин, відносно якої здійснюють свої управлінські дії. Цей вплив також здійснюється через засоби адміністративного примусу, що знаходиться в межах адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади, закріпленого на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
2. Основи правознавства: навч. посіб. / С. В. Ківалов, М. О. Баймуратов, А. Р. Біла, Ю. Є. Полянський, Є. В. Додін; за ред. С. В. Ківалова, М. П. Орзіха. 2-ге вид. і доп. К.: Знання. 2001. С. 82-94.
3. Золотарьова М. К. Адміністративно-правовий статус державних податкових інспекцій: монографія / за заг. ред. С. В. Петкова. Запоріжжя: КПУ, 2010. 164 с.
4. Виконавча влада і адміністративне право / В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, Н. В. Кізіма, В. Л. Коваленко; за ред. В. Б. Авер'янов. К.: ІнЮре. 2002. 668 с.
5. Адміністративне право України: навчальний посібник / за аг. ред. Т. О. Коломоєць, Г. Ю. Гулевської. К.: Істина. 2007. 216 с.
6. Адміністративне право України: підручник. Вид. 2, змін і доп. / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. К.: Істина. 2012. 528 с.
7. Бахрах Д. Н. Административное право: учебник для вузов. М.: БЕК, 1996. 368 с.
8. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
9. Ортинський В. Л., Кісіль З. Р., Ковалів М. В.. Управління в органах виконавчої влади України. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури. 2008. – 296 с.